

Turun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Juridiikka
2015

Sonja Nummelin

TYÖTTÖMYYSAJAN TYÖVOIMAPALVELUT JA TOIMEENTULO

- Vastavalmistuneen opas

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sonja Nummelin

TYÖTTÖMYYSAJAN TYÖVOIMAPALVELUT JA TOIMEENTULO – VASTAVALMISTUNEEN OPAS

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on toimia oppaana ammattiin valmistuneille tai valmistumassa oleville opiskelijoille, jotka eivät ole vielä työllistyneet sekä tietolähteeksi aiheesta kiinnostuneille. Opinnäytetyössä perehdytään työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin, työvoimapalveluihin ja työttömyyden aikaiseen työttömyysturvaan. Lisäksi tarkastellaan muita työttömyysturvaan kuulumattomia sosiaalietuuksia, jotka ovat olennaisia työttömyystilanteessa.

Julkisten työvoimapalvelujen tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä ja työelämään sijoittumista tarjoamalla työvoimapalveluja, jotka perustuvat työttömän työnhakijan palveluntarpeeseen. Palveluntarpeesta ja toteutettavista palveluista sovitaan työllistymissuunnitelmassa, joka on työnhakijaa ja TE-toimistoa sitova sopimus.

Työttömällä työnhakijalla on velvollisuuksia, jotka hänen tulee täyttää saadakseen oikeuden työttömyysturvaan. Velvollisuuksia ovat esimerkiksi kokoaikatyön hakeminen ja työnantajan tai työvoimatoimiston tarjoaman työpaikan vastaanottaminen. Työttömyysturvan saaja voi olla oikeutettu ansioperusteiseen työttömyyspäivärahaan, peruspäivärahaan tai työmarkkinatukeen. Työttömyysturvan toimeenpanevia elimiä ovat työttömyyskassat ja kansaneläkelaitos.

Työttömyysturvan lisäksi työttömän työnhakijan on mahdollista saada taloudellisen tilanteensa tukemiseen Kelan myöntämää yleistä asumistukea ja kuntien myöntämää toimeentulotukea. Yleisen asumistuen tarkoituksena on pienituloisten ruokakuntien asumismenojen tasoittaminen maksamalla osa kohtuullisista asumismenoista. Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen etuus, jolla turvataan henkilön tai perheen välttämätön toimeentulo.

ASIASANAT:

työttömyys, sosiaaliturva, työttömyysturva, työvoimapalvelut, työnhakija, TE-toimisto, ansioperusteinen työttömyyspäiväraha, peruspäiväraha, työmarkkinatuki, työttömyyskassa, yleinen asumistuki, toimeentulotuki

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Business Administration | Jurisprudence

2015 | 43

Tapio Jaakkola

Sonja Nummelin

EMPLOYMENT SERVICES AND SOCIAL SECURITY DURING THE PERIOD OF UNEMPLOYMENT – GUIDEBOOK FOR NEWLY GRADUATED

The purpose of this Thesis is to introduce employment services and unemployment security to those who are newly graduated or about to graduate and have not yet found a job. This thesis is also meant to be a source of information for those who are interested in the subject. Thesis focuses on labor political preconditions, employment services, unemployment allowances and other benefits which are essential in the unemployment situation.

Public employment services' goals are to promote employment by providing services which are based on jobseeker's service needs. Employment agency and jobseeker draw up an individualized plan for employment which includes information about jobseeker's service needs and services that can be provided. Employment plan is a binding agreement on both parties.

Unemployed jobseeker have right to receive unemployment benefit. There are many obligations associated with the unemployment benefits for example requirement to apply for full-time job and accept a job offer by an employer or the employment agency. Unemployed jobseeker can be eligible for Earnings-related Unemployment Allowance, Basic Unemployment Allowance or Labor Market Subsidy. Kela and unemployment funds provide unemployment security.

Low income households are eligible for the general housing allowance which is granted by Kela and income support which is granted by local authorities. The purpose of the general housing allowance is to compensate low income households' housing costs by paying a reasonable part of them. Income support is a last resort benefit which purpose is to ensure basic minimum income.

KEYWORDS:

unemployment, unemployment security, employment services, jobseeker, employment agency, Earnings-related Unemployment allowance, Basic Unemployment allowance, Labor Market Subsidy, unemployment fund, general housing allowance, income support

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 JULKISET TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUT	8
2.1 Yleistä	8
2.2 Työhaun käynnistäminen ja voimassaolon edellytykset	9
2.3 Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma	10
2.4 Työllistymisen edistäminen	11
2.4.1 Valmennuspalvelut	13
2.4.2 Työkokeilu	13
2.4.3 Työvoimakoulutus	14
2.4.4 Omaehtoisen työhaun edistäminen	15
2.4.5 Yritystoiminnan käynnistämis- kehittämispalvelut	16
2.5 Työstä kieltäytyminen ja muu työvoimapolitiisesti moitittava menettely	17
2.5.1 Oikeus kieltäytyä työstä tai palvelusta	19
3 TYÖTTÖMYYDEN AIKAINEN TYÖTTÖMYYSTURVA	21
3.1 Yleistä työttömyysturvasta	21
3.2 Työttömyyskassan ansiopäiväraha	22
3.2.1 Ansiopäivärahan saamisen ehdot	23
3.2.2 Ansiopäivärahan määrä	24
3.3 Kelan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki	26
3.4 Soviteltu työttömyysetuus	28
3.5 Työttömyysturvan hakeminen	29
3.6 Työttömyysturvan takaisinperintä ja muutoksenhaku	32
4 MUUT SOSIAALIETUUDET	34
4.1 Yleinen asumistuki	34
4.2 Toimeentulotuki	37
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
LÄHTEET	42

KUVAT

Kuva 1. Työllistymisen edistäminen.	13
Kuva 2. Työttömyysturvan hakeminen.	32
Kuva 3. Yleisen asumistuen laskentakaava (Kela 2014).	35

TAULUKOT

Taulukko 1. Esimerkki ansiopäivärahan laskemisesta.	25
Taulukko 2. Esimerkkejä ansiopäivärahan määrästä eri tuloilla vuonna 2015 (YTK ansioturvan ABC 2015, 15).	25
Taulukko 3. Työttömyysajan toimeentulo (Mattila 2014, 137).	27
Taulukko 4. Enimmäisasumismenot kuntaryhmittäin (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938).	36
Taulukko 5. Esimerkkilaskelma yleisestä asumistuesta.	36
Taulukko 6. Esimerkkilaskelma toimeentulotuesta.	39

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan syyskuun 2014 työttömyysaste kohosi 8,2 prosenttiin, mikä nosti työttömien määrää noin 19 000 henkilöllä edellisvuodesta. Suomen heikko taloudellinen tilanne näkyy työmarkkinoilla irtisanomisina ja avoinna olevien työpaikkojen vähentyneenä määränä suhteessa työttömiin työnhakijoihin. Avoimista työpaikoista on yhä suurempi kilpailu, mikä voi aiheuttaa vastavalmistuneelle tilanteen, jossa työllistyminen on epävarmaa ja työttömyysjakson mahdollisuus kasvaa. Työllistyminen on vaikeutunut lähes kaikilla koulutusaloilla, mutta erityisesti yhä useampi korkeakoulutettu jää ilman työtä valmistumisensa jälkeen. Korkeakoulutettujen työpaikkoja on kadonnut etenkin yksityiseltä sektorilta ja työttömänä on erityisesti insinöörejä, tradenomeja ja kauppatieteen maistereita.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa tietoa työttömyyden aikaisesta toimeentulosta ja työvoimapalveluista vastavalmistuneille ja aiheesta kiinnostuneille. Aihevalintaa selittää kiinnostukseni sosiaaliturvaan ja hyvinvointivaltion luomisiin mahdollisuuksiin ihmisten tukemisessa eri elämäntilanteissa. Nykyinen tilanne vastavalmistuneiden työllistymisessä tekee työni ajankohtaiseksi ja sen antaman informaation arvokkaaksi. Haastetta työhöni toi laajan ja yksityiskohdaisen aihepiirin tiivistäminen helposti ymmärrettäväksi ja tiiviiksi tietopakettiksi tavalla, joka vastaisi vastavalmistuneen mieltä askarruttaviin kysymyksiin.

Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet perustuvat pääpiirteissään kahteen lakiin: työttömyysturvalakiin ja lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista. Tämä opinnäytetyö pohjautuu lähinnä näiden kahden lain jäsentelyyn ja tulkintaan. Olen huomionnut tässä työssä myös yleisen asumistuen ja toimeentulotuen, jotka ovat työttömyysturvaan kuulumattomia etuuksia, mutta useissa tapauksissa työttömän työnhakijan toimeentulon kannalta oleellisia. Näiden etuuksien esille tuomisessa on käyttänyt lähteinä lakia yleisestä asumistuesta ja lakia toimeentulotuesta.

Ensimmäiseksi tarkastelen mitä ovat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ja kuinka työttömäksi työnhakijaksi ilmoitaudutaan. Esittelen työ- ja elinkeinotoimistojen tarjoamia työvoimapalveluja ottaen huomioon vastavalmistuneen mahdollisen palveluntarpeen. Tarkastelen myös mitä on työvoimapolitiisesti moitittavaa menettelyä ja mitä siitä seuraa. Kolmannessa luvussa tarkastelen työttömyyden aikaista työttömyysturvaa ja sen saamisen edellytyksiä, hakemista sekä muutoksenhakua ja takaisinperintää. Neljännessä luvussa esittelen yleisen asumistuen ja toimeentulotuen. Lähdemateriaalina olen käyttänyt Suomen lainsäädäntöä, valtioneuvoston asetuksia ja sosiaaliturvaan ja sosiaali oikeuteen liittyvää kirjallisuutta. Olen myös hyödyntänyt monipuolisesti internet-lähteitä kuten kansaneläkelaitoksen ja te-palvelujen verkkosivuja sekä yleisimpien työttömyyskassojen esitteitä.

2 JULKISET TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUT

2.1 Yleistä

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tavoitteena on edistää työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla työvoiman saatavuus tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuudet työllistyä. Palveluilla pyritään edistämään myös yritysten toimintaedellytyksiä, uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehittymistä sekä työelämän laatua. Palvelujen tarjoaminen perustuu työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeisiin sekä muutosten ennakointiin. Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tarjoavat työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus, jotka toimivat yhteistyössä asiakkaan palveluntarpeen arvioimiseksi. (Mattila 2014, 179.)

Julkisena työvoima- ja yrityspalveluina tarjotaan palveluita, jotka liittyvät esimerkiksi neuvontaan, osaamisen kehittämiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen ja aloittamiseen sekä työnvälitykseen. Työ- ja elinkeinotoimistossa palvelut on jaettu kolmeen eri palvelulinjaan, jotka ovat työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämispalvelut ja tuetun työllistämisen palvelut. Asiakkaan palveluntarve määrittää missä palvelulinjassa häntä palvellaan. (Te-palvelut 2014, työnhakijan yleisesite.) Palveluprosessiin kuuluvat myös henkilöasiakkaan asiantuntija-arvioinnit ja julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista säädetyn lain mukaiset tuet ja korvaukset. Palveluja tarjotaan joko asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä tai henkilökohtaisina palveluina. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee tarjota julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tasapuolisesti sukupuolesta riippumatta ja noudattaa yhdenvertaisuuslakia ja edistettävä sen toteutumista. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) Työvoima ja yrityspalveluiden lainsäädäntö on kirjattu pääsääntöisesti lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista.

2.2 Työhaun käynnistäminen ja voimassaolon edellytykset

Ilmoitus työttömäksi jäämisestä kannattaa tehdä heti ensimmäisenä työttömyyspäivänä, koska ilmoitusta ei voi tehdä takautuvasti. Ilmoittautuminen tehdään oman kotipaikkakunnan työ- ja elinkeinotoimistoon. Asiakas voi käynnistää työnhakunsa myös sähköisesti ilmoittamalla työttömäksi jäämisestään työ- ja elinkeinotoimiston Oma työnhaku-verkkopalvelussa osoitteessa www.tepalvelut.fi. Ilmoittautumisen jälkeen työ- ja elinkeinoviranomainen rekisteröi henkilön työttömäksi työnhakijaksi toimiston asiakastietojärjestelmään. Työnhakijaksi ilmoittautumisella verkkopalvelussa ei voi kuitenkaan laittaa vireille työttömyysturvaan liittyviä asioita, vaan TE-toimistossa on asioitava tämän vuoksi myös henkilökohtaisesti. (YTK ansioturvan ABC 2015, 7.) Ensimmäisellä asiointikerralla TE-toimistossa opinnoistaan valmistuneen tulee esittää tutkintotodistus todisteena opintojensa päättymisestä. Jos tutkintotodistuksen saaminen viivästyy, tulee siitä huolimatta ilmoittautua heti opintojen päättymisen jälkeen TE-toimistoon ja esittää tutkintotodistus myöhemmin. Tutkintotodistuksen lisäksi työnhakijan tulee esittää työtodistuksensa. (Kela 2014.)

On tärkeää, että työtön työnhakija pitää työnhakunsa voimassa, sillä sen lakkaamisella menettää oikeuden saada työttömyysturvaa. Työ- ja elinkeinoviranomaisella on kuitenkin aina velvollisuutenaan informoida työtöntä työnhakijaa työhaun voimassaolon edellytyksistä. Työhaun voimassaolo lakkaa yleensä, kun työtön työnhakija ilmoittaa, ettei halua enää pitää työnhakuaan voimassa. Työhaun voimassaolo lakkaa tilanteessa, jossa työnhakija ei asioi elinkeinoviranomaisen kanssa määräajassa tai edellytetyllä tavalla. Voimassaolo lakkaa myös jos työnhakija ei esitä määräajassa tarpeellisia selvityksiä esimerkiksi ammatillisesta osaamisestaan, koulutuksestaan tai työhistoriastaan. Työhaun voimassaolon pitämiseksi työttömän työnhakijan tulee myös tarkistaa elinkeinoviranomaisen kanssa laadittu työllistymissuunnitelma määrätyn väliajoin. Työhaun voimassaolon lakattua sen voi kuitenkin käynnistää uudelleen ilmoittautumalla uudestaan työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

2.3 Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma

Kun työnhakija on ilmoittautunut työttömäksi työ- ja elinkeinotoimistoon, työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää ensimmäisen haastattelun noin 2 viikon kuluttua työnhaun alkamisesta. Työnhakijalle on aina varattava mahdollisuus myöhempiin haastatteluihin hänen palveluntarpeensa mukaan. Viranomaisen on kuitenkin järjestettävä haastattelu määräajoin, jos työttömyys on jatkunut kolmen ja kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. Jos työnhakijan työttömyys jatkuu edelleen, haastattelu tulee järjestää aina kuuden kuukauden välein, jollei työnhakijan tilanne muuta osoita. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) Vastavalmistuneen tilanteessa olennaista on nopea palveluntarpeen arviointi ja palveluprosessin nopea käynnistäminen. Alle 30-vuotiaaseen opinnoistaan valmistuneeseen työttömään työnhakijaan sovelletaan nuorisotakuuta, jonka tavoitteena on nuorten työmarkkinoille sijoittumisen edistäminen ja nuorten pitkittyneen työttömyyden estäminen. Nuorisotakuu tarkoittaa käytännössä sitä, että vastavalmistuneelle nuorelle tarjotaan työvoimapalveluita viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuu on otettu käyttöön vuoden 2013 alusta. (TEM:n linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 3.)

Työttömän työnhakijan ensimmäisessä haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, sovitaan asiointi- ja yhteydenpitotavasta ja laaditaan työllistymissuunnitelma (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916). Suunnitelman tavoitteena on tehostaa työttömän työnhakijan työllistymistä sekä parantaa hänen mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan työmarkkinoilla. Työllistymissuunnitelma muodostuu kartoituksesta ja toimintasuunnitelmasta. Kartoituksessa tehdään yhteenveto asiakkaan nykyisestä tilanteesta ja määritetään palveluntarve. Toimintasuunnitelmaan merkitään työnhakijan itselleen asettamat tavoitteet sekä ne yksilöidyt sovitut toimet ja palvelut, joiden avulla tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa. Suunnitelmassa voidaan sopia esimerkiksi osallistumisesta työnhakuvalmennukseen tai työnhakijan omaehtoisesta työnhausta. Toimintasuunnitelmaan merkitään myös palveluiden aikataulu ja seurantatapa. (Valtioneuvoston asetus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

28.12.2012/1073.) Vastavalmistuneen nuoren työllistymissuunnitelmassa pääasiallisena tavoitteena on aina työllistyminen. Vastavalmistunut nuori on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelmansa tavoitteiden toteutumisesta TE-toimistolle sovituin väliajoin. Nuoren henkilön työllistymissuunnitelman tarkastusvälit ovat yleensä lyhyempiä. (TEM:n linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 4.) Kun suunnitelma on laadittu, työtön työnhakija ja elinkeinoviranomainen sopivat sen toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät sen. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

2.4 Työllistymisen edistäminen

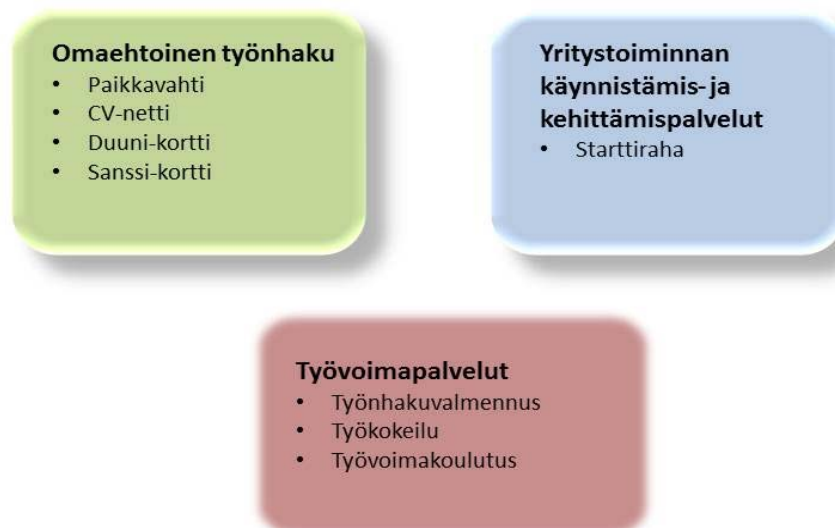
Työ- ja elinkeinotoimiston perustehtävänä on tarjota julkisina työvoimapalveluina useita neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä työnvälitystä. Työnvälityksellä tarkoitetaan TE-toimiston tekemiä toimia, joiden tavoitteena on työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Työ- ja elinkeinotoimisto julkaisee avoimena olevia työpaikkoja ja esittelee työnantajille työntekijöitä ottaen huomioon työnhakijan työhistorian, ammatillisen osaamisen, koulutuksen ja työkyvyn. (Mattila 2014, 178–180.)

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tarjota työttömälle työnhakijalle hänen työllistymisensä tukemiseksi maksuttomia ammatinvalinta- ja uraohjauspalveluja, valmennuspalveluja, työkokeilua ja koulutusta. Palveluiden tavoitteena on tukea työllistymisen lisäksi asiakkaan ammatillista kehittymistä ja elinikäistä oppimista. Työ- ja elinkeinotoimistossa on myös mahdollisuus saada psykologista arviointia. Psykologisia arviointimenetelmiä voidaan käyttää vain, jos asiakas suostuu niihin. Jos työllistymistä edistävästä palvelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa, on sen aikana mahdollisuus saada korotettua työttömyysetuutta. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on myös oikeus saada työ- ja elinkeinotoimiston myöntämää kulukorvausta matka- ja yöpymiskustannusten korvaamiseksi esimerkiksi työvoimakoulutuksen, työkokeilun ja työnhakuvalmennukseen osallistumisen ajalta. Kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahan saajil-

le työttömyyskassa ja työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajille Kela. Kulukorvauksen määrä on 9 euroa päivässä, mutta sitä voi saada 18 euroa päivässä, jos kulukorvaukseen oikeuttava palvelu järjestetään henkilön työssäkäyntialueen ulkopuolella. Kulukorvausta voidaan maksaa enintään 5 työpäivältä viikon sisällä, mutta esimerkiksi työnhakuvalmennuksessa kulukorvausta voidaan maksaa vain niiltä päiviltä, jona työnhakija osallistuu valmennukseen. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

Vastavalmistuneen tilanteessa oleellimmat työllistymistä edistävät palvelut liittyvät enimmäkseen työnhaun tukemiseen ja työelämäsuhteiden luomiseen. Vastavalmistuneen palveluntarve ei siis välttämättä edellytä palveluja, joiden tavoitteena on uuden ammatin valinta, paluu työelämään pitkittyneen työttömyyden jälkeen tai ammatillisen koulutuksen puute. Seuraavaan kuvaan (Kuva 1.) olen koonnut ne palvelut ja toimet, jotka voivat olla vastavalmistuneen työllistymisen edistämiseksi hyödyllisiä riippuen siitä mikä on hänen yksilöllisen palveluntarpeensa.

Kuva 1. Työllistymisen edistäminen.

2.4.1 Valmennuspalvelut

Työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa valmennuspalveluja tukeakseen asiakasta esimerkiksi työn hakemisessa, uravaihtoehtojen ja ammatinvalinnan selkiyttämisessä, työelämävalmiuksien kehittämisessä ja työhön sijoittumisessa. TE-toimiston tarjoamat työllistämistä edistävät valmennuspalvelut ovat työhönvalmennus, työnhakuvalmennus ja uravalmennus, (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) joista työnhakuvalmennus on vastavalmistuneen tilanteessa se olennaisin palvelu. Työnhakuvalmennus on 1-10 päivän kestoinen palvelu, jossa asiakasta ohjataan itsenäiseen ja tehokkaaseen työnhakuun. Työnhakuvalmennuksessa käydään läpi erilaisia työnhakukanavia ja sitä, millä eri tavoin työnantajat rekrytoivat uusia työntekijöitä. Tavoitteena on, että työnhakija oppii tunnistamaan ja arvioimaan omaa osaamistaan ja laatii sen perusteella oikeaoppisen ansioluettelon ja työhakemuksen. Työnhakuvalmennus on hyvä mahdollisuus harjoitella työhaastatteluissa onnistumista. (Te-palvelut 2014.)

Uravalmennus on tarkoitettu sellaisille työttömille työnhakijoille, joiden työllistyminen on vaikeutunut esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden tai pitkään työmarkkinoilta poissaolon vuoksi. Työhönvalmennus on palvelu, joka tarjoaa apua työpaikan etsimisessä ja hakemisessa, ja sitä on mahdollisuus saada noin 50 tuntia vuodessa. Työhönvalmennuksessa ohjaajan avulla pohditaan asiakkaan vahvuuksia, joita hän voisi hyödyntää työnhakutilanteissa. Jos työnhaku yhteydenotolla tai hakemuksella ei tuota toivottua tulosta, ohjaaja analysoi yhdessä asiakkaan kanssa hakutilannetta. (Te-palvelut 2014.)

2.4.2 Työkokeilu

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata työttömän työnhakijan työkokeiluun, jonka tavoitteena on selvittää uravaihtoehtoja. Työkokeilun avulla on mahdollista luoda suhteita työelämään ja näyttää työnantajalle omaa osaamista ja motivaatio-

ta. Työkokeilupaiikkaa voi hakea joko itse tai TE-toimiston avustuksella. (Te-palvelut 2014.) Työkokeilun järjestäjänä voi toimia esimerkiksi yritys, kunta, säätiö tai valtion virasto ja kokeilu voi kestää enintään 12 kuukautta, josta 6 kuukautta tulee olla samalla kokeilun järjestäjällä. Työkokeilun järjestäjän ollessa kunta 6 kuukautta tulee suorittaa samoissa tehtävissä. Työkokeiluun ei voida ohjata sellaiseen työpaikkaan, josta on irtisanottu tai lomautettu henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä tai työnantajan palveluksessa on osiaikaisia työntekijöitä. Kokeiluun osallistuva työtön työnhakija ei ole työsuhteessa työkokeilupaikan tai työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Työkokeilun järjestäjän tulee soveltaa kokeilussa työaikalakia ja työturvallisuuslakia tai lakia nuorista työntekijöistä. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

Ennen työkokeilun aloittamista, työtön työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto tekevät työkokeilusta kirjallisen sopimuksen, josta on tultava ilmi työkokeilun tavoitteet, suoritusaike- ja paikka, päivittäinen kesto ja ajoittuminen, tehtävät ja työkokeilussa ohjaava ja valvova henkilö. Sopimuksessa on oltava lisäksi ehto, jonka mukaan työkokeilun ohjaajan on annettava arvio asiakkaan soveltuvuudesta kyseiseen työhön, ammattiin tai alalle. Työttömän työnhakijan ollessa luvattomasti poissa työkokeilusta yhdenjaksoisesti viittä työpäivää vastaavan ajan tai poissaoloja on kertynyt niin paljon, etteivät asetetut tavoitteet täyty, voi työ- ja elinkeinotoimisto tehdä päätöksen kokeilun keskeyttämisestä. Ennen päätöksen tekemistä työnhakijalle on järjestettävä tilaisuus tulla kuulluksi. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

2.4.3 Työvoimakoulutus

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tarjota myös työvoimakoulutusta, jolla tuetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuutta saada työtä tai säilyttää työpaikkansa ja valmiuksia toimia yrittäjänä. Työvoimakoulutuksen tavoitteena on myös edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta sekä turvata alueen yrittäjille ammattitaitoista työvoimaa. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) Ely-keskus ja te-palvelut toteuttavat

yhdessä yritysten kanssa työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena, jonka avulla yritys voi esimerkiksi hankkia itselleen tarvitsemiaan osaajia (Elykeskus 2013). Työvoimakoulutusta suoritetaan pääasiassa ammatillisena työvoimakoulutuksena, jossa asiakas voi suorittaa tutkinnon tai kesken jääneet opintonsa loppuun. Työvoimakoulutukseen haetaan verkkohakemuksella TE-toimiston internet-sivuilla. (Te-palvelut 2014.)

Työ- ja elinkeinotoimiston kanssa voidaan sopia myös työttömyysetuudella tapahtuvasta omaehtoisesta opiskelusta. Omaehtoinen opiskelu on tarkoitettu pääsääntöisesti niille työttömille työnhakijoille, joilla on työ- ja elinkeinotoimiston arvioima koulutustarve ja opiskelun katsotaan olennaisesti parantavan työnhakijan mahdollisuuksia saada työtä. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

2.4.4 Omaehtoisen työnhaun edistäminen

TE-palvelujen verkkosivut antavat hyvän mahdollisuuden aktiivisen omaehtoiseen työnhakuun paikkavahti-nimisen palvelun ja CV-netin avulla. TE-palveluiden verkkosivuilla on myös Suomen laajin rekisteri avoimista työpaikoista. Paikkavahti palvelun avulla voi saada tiedot avoimina olevista työpaikoista valinnan mukaan, joko sähköpostiin tai matkapuhelimeen. CV-nettiin taas on mahdollisuus jättää oma ansioluettelo ja kertoa omasta osaamisestaan, koulutuksestaan, työkokemuksestaan ja muista työnhaussa oleellisista asioista. CV-netin kautta työnantajat etsivät työntekijöitä ja voivat ottaa sen kautta yhteyttä heille potentiaalsiin työntekijöihin. CV-nettiin on myös mahdollisuus jättää hakemus nimettömänä. (TE-palvelut 2014, kiinni työelämään.)

Työttömällä työnhakijalla on mahdollisuus edistää omaehtoista työnhakuaan palkkatukisetelin avulla. Palkkatuki on työnantajalle maksettava tukimuoto, jolla on tarkoitus kompensoida uudesta työntekijästä aiheutuvia palkkakustannuksia. Tuen saaminen edellyttää sitä, että palkattavan työntekijän tuottavuuden voidaan katsoa olevan alentunut esimerkiksi osaamisesta ja ammattitaidosta johtuvista puutteista. Tuen tavoitteena on edistää työttömän työnhakijan asemaa

työmarkkinoilla ja hänen ammattitaitoaan ja osaamistaan. Palkkatukea voidaan myöntää yritykselle, yhdistykselle, kunnalle, säätiölle tai muulle työnantajalle, mutta ei valtion virastolle tai laitokselle. Palkkatukea voi saada osa-aikaiseen tai kokoaikaiseen työhön ja toistaiseksi voimassaolevaan ja määräaikaiseen työsuhteeseen. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) Työn työnhakija voi hankkia itselleen TE-toimistosta palkkatukisetelin osoittaakseen työnantajalle, että hänen tekemänsä työ on palkkatuetta. Yli 30-vuotiaat työttömät työnhakijat voivat saada palkkatukisetelinä duuni-kortin ja alle 30-vuotiaat työttömät työnhakijat voivat saada nuorisotakuun piiriin kuuluvan samsi-kortin. Palkkatukiseteli on voimassa kolmen kuukauden ajan työtä haettaessa. Työnantaja voi saada 30–50 % korvausta palkkakustannuksista ja työntekijä työehtosopimuksen mukaisen palkan. (Te-palvelut 2014.)

2.4.5 Yritystoiminnan käynnistämisen- kehittämisspalvelut

Ely-keskus ja TE-toimisto voivat tukea pk-yrityksiä tuottamalla tai hankkimalla niille yritystoiminnan kehittämisspalveluja, joita ovat koulutuspalvelut ja asiantuntijapalvelut. Yritystoiminnan kehittämisspalveluiden tavoitteena on arvioida yrityksen kehittämistarpeita, tukea verkostoitumista, laatia kehittämissuunnitelma ja tukea suunnitelman toteutumista. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.) Kehittämisspalveluja voi hakea Ely-keskukselta, jonka palvelut on tarkoitettu suomalaisille pk-yrityksille, joilla on mahdollisuudet tuottavaan yritystoimintaan ja työllistämiseen. Ensimmäiseksi kehittämisspalveluja hakevan yrityksen tulee täyttää Ely-keskuksen internet-sivuilla kehittämisskartoitus, jonka perusteella Ely-keskuksen asiantuntijat saavat hyvän kuvan yritystoiminnasta. Ely-keskuksen asiantuntijat ottavat tämän jälkeen yhteyttä yrittäjään ja tarjoavat yritykselle tarpeellisia palveluja. Palveluissa asiantuntijat voivat antaa tarpeen mukaan analyysin liiketoiminnasta, kokonaisvaltaisen kehittämissuunnitelman yrityksen lähtökohdista ja koulutusohjelmia henkilöstölle. (Yritysten kehittämisspalvelut 2014, Hyvät eväät eteenpäin)

Työttömällä työnhakijalla on mahdollisuus saada oman yritystoimintansa aloittamiseksi starttirahaa, jonka tarkoituksena on työllistymisen ja yritystoiminnan edistäminen ja yrittäjän talouden ja toimeentulon turvaaminen yritystoiminnan alussa. Työ- ja elinkeinotoimisto myöntää starttirahan hakemuksesta enintään 18 kuukauden ajaksi. Te-toimisto myös tarkistaa ja arvioi starttirahan hakijan edellytykset toimia yrittäjänä, jotka ovat hakijan riittävät valmiudet yrityksen perustamiseen tai se, että hän hankkii riittävät valmiudet. Suunnitteilla olevan yritystoiminnan on myös oltava luonteeltaan päätoimisesti työllistävää ja se tulee voida arvioida kannattavaksi ja jatkuvaksi. Yritystoiminnan saa aloittaa vasta, kun tuki on myönnetty. Yritystoiminta, joka on aloitettu ennen starttirahan hakemista, muodostaa starttirahan myöntämisen esteen. Starttirahan myöntämiselle on useita muitakin esteitä, jotka Te-toimisto ottaa huomioon. Esimerkiksi starttirahaa yritystoiminnan vakiinnuttamis- ja käynnistämisvaiheessa ei voi saada, jos katsotaan, että tuen hakija voi saada yritystoiminnasta vähintään kohtuullisen toimeentulon. Starttirahaa ei voida myöskään myöntää yritystoimintaan, jonka voidaan katsoa vähäistä enemmän väärentävän kilpailua samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien yritysten kanssa tai tukea hakeva asiakas ei ole suorittanut veroja tai lakisääteisiä maksuja tai hänellä on olennaisia yksityisoi-keudellisia maksuhäiriöitä. Myös työttömyysturvalaissa tarkoitettu taloudellinen etuus on starttirahan saamisen este. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916.)

Starttirahan perusosan määrä on työttömyysturvalain peruspäivärahan suuruisen etuus, joka on keskimäärin 705 euroa kuukaudessa ja 32,80 euroa päivältä (Kela 2015). Tukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Starttirahaan on mahdollista saada lisäosa, joka on enintään 60 % perustuen määrästä. (Laki julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta 28.12.2012/916)

2.5 Työstä kieltäytyminen ja muu työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

Kun työnhakija on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon, tulee hänen täyttää tietyt velvollisuudet saadakseen oikeuden työttö-

myysturvaan. Velvollisuuksia ovat esimerkiksi työpaikkatarjouksen vastaanottaminen, työllistämistä edistävään palveluun osallistuminen tai työllistymissuunnitelman laatiminen työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa. Työvoimapolitiittisesti moitittavaksi menettelyksi katsotaan sellainen menettely, jossa työtön työnhakija kieltäytyy noudattamasta hänelle asetettuja velvoitteita. Työvoimapolitiittisesta menettelystä seuraa määräaikainen työttömyysetuuden menetys eli karenssi.

Jos työnhakija menettelee niin, että hänen työsuhteensa päättyy hänen omasta syystä tai hän on eronnut työstään aiheuttomasti, on korvaukseton määräaika 90 päivän pituinen. Jos työ olisi kestänyt enintään 5 päivän ajan, olisi korvaukseton määräaika 30 päivän pituinen. Jos työnhakija kieltäytyy hänelle tarjotusta työstä, tai menettelyllään estää työsuhteen syntymisen, on seurauksena 60 päivän korvaukseton määräaika. Enintään kaksi viikkoa kestävästä työstä kieltäytyminen johtaa 30 päivän työttömyyskorvauksen menetykseen. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Työllistymissuunnitelman laatimis- tai tarkastamistilaisuuteen menemättä jättämisestä seuraa 15 päivän korvaukseton määräaika. Oikeus etuuteen palautuu aikaisintaan siitä päivästä lähtien, kun suunnitelma on laadittu tai tarkistettu. Jos työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen menemättä jättäminen johtuu työnhakijasta itsestään riippumattomista syistä, kuten sairaudesta tai työnhakija on etukäteen ilmoittanut olevansa esteellinen saapumaan tarkistustilaisuuteen ja työ- ja elinkeinoviranomainen on hyväksynyt syyn, ei työttömyysetuutta evätä. Jos henkilö kieltäytyy työllistämissuunnitelman laatimisesta tai aiheuttaa tilanteen, jonka vuoksi suunnitelmaa ei voi laatia työttömyyskorvaus menetetään 30 päiväksi. Työllistymissuunnitelman noudattamatta jättämisestä seuraa 60 päivän korvaukseton määräaika. Työ- ja elinkeinotoimisto ei kuitenkaan katso työnhakijan laiminlyöneen työnhakuaan ja suunnitelmaa, jos työnhakija pystyy osoittamaan, että hän on parantanut työllistymisedellytyksiään jollain työllistymissuunnitelmassa sovitulla vastaavalla tavalla. Työllistymistä edistävän palvelun keskeyttämisestä tai siitä kieltäytymisestä seuraa 60 päivän korvaukseton määräaika. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Jos työnhakija toistuvasti toimii työvoimapolitiittisesti moitittavasti, voidaan hänelle asettaa työssäolovelvoite. Toistuvaksi työvoimapolitiittisesti moitittavaksi menettelyksi katsotaan toistuva työstä tai palvelusta kieltäytyminen kuuden kuukauden sisällä. Työssäolovelvoite tarkoittaa sitä, että työnhakijan tulee osallistua vähintään 12 kalenteriviikon ajan työssäoloehtoon luettavaan työhön, työllistymistä edistävään palveluun, työvoimakoulutukseen, olla päätoiminen opiskelija tai päätoiminen yrittäjä, joka on työllistynyt omassa yrityksessään. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

2.5.1 Oikeus kieltäytyä työstä tai palvelusta

Työnhakijalla on oikeus kieltäytyä tarjotusta työstä ilman sanktiota, jos hänellä on kieltäytymisensä perusteena pätevä syy. Päteväksi syyksi katsotaan esimerkiksi se, jos päivittäisen työmatkan kesto ylittäisi kokoaikatyössä 3 tuntia ja osa-aikatyössä 2 tuntia. Tarjotusta osa-aikaisesta työstä on myös mahdollisuus kieltäytyä, jos se jää kannattamattomaksi, eli muutoin maksettava työttömyysetuus olisi suurempi kuin palkka ja soviteltu työttömyysetuus ja siitä vähennettävät työstä mahdollisesti aiheutuvat kustannukset. Työnhakija voi myös kieltäytyä vastaanottamasta työtä hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta esimerkiksi tilanteessa, jossa tarjottuun työpaikkaan on saatavissa työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella työpaikka sijaitsee. Työtä, joka ei turvaa toimeentuloa tai ei ole kokoaikaista, ei tarvitse myöskään vastaanottaa. Kieltäytymisen syynä voi myös olla sopivan asunnon puute uudelta paikkakunnalta, työhön vaadittava kielitaito on puutteellinen tai työnhakijan henkilökohtainen painava syy. Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen asuinpaikastaan. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Henkilöllä on luonnollisesti myös oikeus kieltäytyä tarjotusta työstä, jos esimerkiksi lastenhoidon järjestämiseen ei varata riittävästi aikaa tai työ on vastoin työnhakijan uskonnon tai omantunnon vakaumusta. Muita syitä työstä kieltäytymiseen ovat työhön liittyvä väkivallan uhka, epäsideelliset tai hyvän tavan vas-

taiset työtehtävät tai työssä esiintyy terveydelle haitallisia uhkia, häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Työttömällä työnhakijalla on työttömäksi rekisteröitymisen jälkeen oikeus kieltäytyä 3 kuukauden ajan hänelle tarjotusta työstä, joka ei vastaa hänen työkokemukseensa tai koulutukseensa perustuvaa ammattitaitoaan. Tätä kutsutaan ammattisuojuksi. Henkilöllä on täten myös oikeus erota työstä, josta hän olisi voinut kieltäytyä ilman työttömyyskorvauksen menettämistä kolmen kuukauden sisällä. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Työttömällä työnhakijalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta työllistymistä edistävästä palveluista, jos tarjottu palvelu on esimerkiksi hänen terveydentilansa huomioon ottaen sopimatonta. Palvelusta on oikeus kieltäytyä, jos se järjestetään työssäkäyntialueen ulkopuolella tai päivittäinen työmatka on yli kolme tuntia. Palveluun ei tarvitse osallistua tilanteissa, joissa palvelun järjestäjä rikkoo olennaisesti työturvallisuutta, laiminlyö sopimuksen ehtoja tai palvelun järjestämistä säätelevää lainsäädäntöä. Työllistymissuunnitelmassa sovitusta olennaisesti poikkeavasta palvelusta voi kieltäytyä. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

3 TYÖTTÖMYYDEN AIKAINEN TYÖTTÖMYYSTURVA

3.1 Yleistä työttömyysturvasta

Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus sosiaaliturvaan välttämättömän toimeentulonsa turvaamiseksi. Lailla taataan jokaiselle ihmisarvoisen elämän edellyttämä taloudellinen turva esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella. Julkisen vallan tehtävänä on myös edistää jokaisen ihmisen oikeutta asuntoon. (Perustuslaki 11.6.1999/731.)

Jokaisen oikeus saada sosiaaliturvaa sosiaalisten riskien varalta perustuu julkisen vallan toimenpitein järjestettyyn sosiaalivakuutukseen, johon kuuluvat etuudet perustuvat yleensä tilanteisiin, joissa palkkatulojen saanti on estynyt. Sosiaalivakuutuksen etuuksia työttömälle ovat työmarkkinatuki, peruspäiväraha ja ansioperusteinen määräytyvä työttömyyden ansioturva. Suomessa sosiaalivakuutusjärjestelmä koskee koko väestöä. (Tuori & Kotkas 2008, 15–17.) Työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntö perustuu pääsääntöisesti kahteen lakiin, työttömyysturvalakiin ja lakiin julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta. Työttömyysturvalain tavoitteena on taata työttömälle työnhakijalle taloudelliset edellytykset päästä työelämään ja parantaa työttömyydestä aiheutuvaa taloudellista tilannetta. Työttömyyspäivärahan yleiset määräytymisedellytykset ovat samat sekä perus- että ansioturvassa. Merkittävin ero perus- ja ansioturvan välillä on se, että perusturva on kaikille sama vähimmäistoimeentulon turvaava etuus, mutta ansioturva määräytyy henkilön entisen tulotason mukaan. (Koskinen 2010, 21.)

Vain kokoaikaista työtä hakevalla työttömällä työnhakijalla on työttömyysturvalain mukaan oikeus saada työttömyyden aikaista työttömyysetuutta. Kokoaikatyöksi katsotaan työ, jonka työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Työttömyysturvalaki määrittelee työttömäksi työnhakijaksi henkilön, joka ei ole työsuhteessa tai työllistyy omassa työssään tai toimi päätoimisesti yrittäjänä. Työttömänä pidetään myös kokonaan lomautettua henkilöä tai henkilöä, jonka säännöllinen viikoittainen

työskentelyaika on alle 4 tuntia. Työttömyysturvalaissa työttömäksi työnhakijaksi katsotaan henkilö, joka on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle yhteystietonsa ja postiosoitteensa yhteydenpitoa varten ja työtarjousten vastaanottamiseksi. Hänet on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakasjärjestelmään, hän on pitänyt työnhakunsa voimassa sekä asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla. Työttömyysetuuden saajalla on velvollisuutenaan hakea aktiivisesti työtä tai hakeutua koulutukseen. Hänen tulee antaa työ- ja elinkeinotoimistolle tarvittavat tiedot omasta ammatillisesta osaamisestaan, koulutuksestaan, työhistoriastaan sekä tarvittavat selvitykset työkyvystään. Etuuden saajalla on myös velvollisuutenaan toteuttaa työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä hakeutua ja osallistua suunnitelmassa oleviin työllistämistä edistäviin palveluihin. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Vastavalmistunut opiskelija on oikeutettu työttömyysetuuteen, kun hänen päätoiminen opiskelunsa on päättynyt. Päätoimisen opiskelun katsotaan päättyneen, kun opiskelija on todisteellisesti lopettanut opintonsa, eli esimerkiksi henkilö on valmistunut oppilaitoksesta tai eronnut oppilaitoksesta. Työttömyysetuutta voidaan maksaa vasta, kun työtön työnhakija on ollut työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana 5 täyttä työpäivää. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

3.2 Työttömyyskassan ansiopäiväraha

Työtön työnhakija voi saada ansiopäivärahaa työttömyyskassasta, jossa hän on jäsenenä. Työttömyyskassa on palkansaajien tai yrittäjien muodostama yhteisö, joka perustuu keskinäiseen vastuuseen. Työttömyyskassan tarkoituksena on taloudellisen turvan takaaminen jäsenilleen työttömyyden aikana työttömyysturvalain määräämällä tavalla. (Mattila 2014, 136.) Palkansaaja voi liittyä oman ammattiliittoonsa kuuluvaan työttömyyskassaan tai sitoutumattomaan työttömyyskassaan. Sitoutumaton työttömyyskassa tarkoittaa sitä, ettei siihen liityksään tarvitse kuulua mihinkään ammattiliittoon. Jäsenmäärältään suurimmat

työttömyyskassat Suomessa ovat Yleinen työttömyyskassa, IAET-kassa ja Julkisten hyvinvointialojen työttömyyskassa (tyottomyyskassa.com). Työttömyyskassaan on mahdollisuus liittyä jo opiskeluaikana, jos on palkkatuloja.

Työttömyyskassan jäseneksi pääsee alle 68-vuotias palkkatyöntekijä, johon voidaan soveltaa työttömyysturvalakia. Jos kassa ei ole sitoutumaton, jäsenen tulee työskennellä sellaisessa ammatissa tai työalalla, joka on kassan toiminnan piirissä. Työttömyyskassan jäsenenä voi olla vain yhdessä kassassa kerrallaan. Kassan jäsenyys alkaa siitä, kun jäsen on maksanut jäsenmaksun tai kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä kun jäsen on hakenut jäsenyyttä kirjallisesti. (Työttömyyskassalaki 24.8.1984/603.) Työttömyyskassoja rahoitetaan muun muassa valtionosuudella, työttömyysvakuutusmaksuilla, kassojen jäsenmaksuilla sekä työnantajien omavastuumaksuilla. Työttömyyskassojen valvovana toimielimenä toimii Finanssivalvonta, jonka tehtävänä on tarkistaa, että kassat noudattavat lakia, hyvää vakuutustapaa sekä asianmukaista menettelytapaa toiminnassaan. (IAET-työttömyyskassa 2014.)

3.2.1 Ansiopäivärahan saamisen ehdot

Ansiopäivärahan saamisen ehtoina ovat jäsenysehdon ja työssäoloehdon täyttyminen. Työttömyyskassan jäsenysehdo täyttyy, kun kassan jäsenenä on oltu vähintään 26 kalenteriviikkoa. Työssäoloehto täyttyy, kun kassan jäsen on työskennellyt kassan jäsenenä vähintään 26 viikkoa 28 kuukauden pituisen tarkastelujakson aikana. Tarkastelujaksoa voidaan pidentää ajalla, jolloin tuen saaja on estynyt osallistumasta työmarkkinoille. Esimerkiksi päätoiminen opiskelu katsotaan laissa tarkastelujakson pidentämisen syyksi. Tarkastelujaksoa voidaan maksimissaan pidentää 7 vuodella. Ansiopäivärahaan liitettyllä työssäoloehdolla on voimassaoloaika, joka menetetään, kun henkilö on ollut pois työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta. Ansiopäivärahan maksu lakkautetaan, kunnes henkilö on täyttänyt työssäoloehdon uudelleen ollessaan palkansaajakassan jäsen. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Palkansaajan työssäoloehtoon luetaan työ, josta on maksettu vakuutusenalaisista palkkaa, eli siitä on toimitettu kaikki lakisääteiset maksut Suomeen. Palkan tulee olla työehtosopimuksen mukaista. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, on palkalle asetettu vuonna 2015 1165 kuukasitulon minimimäärä (YTK ansioturvan ABC 2015, 9), jonka on oltava kokoaikatyöstä maksettu palkka. Työssäoloehdon täyttymiseksi työajan on oltava vähintään 18 viikkotuntia yhdessä tai useammassa työssä. Työ voidaan lukea työssäoloehtoon vain kerran. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

3.2.2 Ansiopäivärahan määrä

Ansiopäivärahan suuruus perustuu niin sanottuun vakiintuneeseen palkkaan työttömyyttä edeltäneeltä 26 viikon pituiselta ajanjaksolta, jona henkilö on ollut kassan jäsen ja täyttänyt työssäoloehdon. Palkkatulot voidaan kuitenkin huomioida pidemmältäkin ajalta, jos 26 viikon ajanjakso sisältää viikkoja, joita ei voida sisällyttää työssäoloehtoon. Vakiintunut palkka käsittää palkanlaskentajaksossa ansaitut työstä saadut kuukausi- ja tuntipalkka sekä iltatyö- ja vuorotyölisät, työajanlyhennyskorvaukset ja tulospalkkiot sekä bonukset. Vakiintuneeseen palkkaan ei oteta huomioon lomarahaa, lomakorvausta tai sairasajan palkkaa tai työsuhteen päättyessä maksettua kertakorvausta. Lisäksi peruspalkasta tehdään niin sanottu tel-vähennys, joka on vuonna 2015 4,28 prosenttia. Ansiopäivärahaa voidaan maksaa enintään 500 työttömyyspäivältä. (YTK ansioturvan ABC 2015, 13.)

Ansiopäiväraha muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansiososasta, joka lasketaan omien palkkatulojen perusteella. Peruspäivärahan suuruus on vuonna 2015 32,80 euroa päivässä (Kela 2015). Ansiopäivärahan ansio-osa on 45 prosentin suuruinen osuus henkilön päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun kuukausipalkkaa muutetaan päiväpalkaksi tai päinvastoin, katsotaan kuukaudessa aina olevan 21,5 työpäivää. Seuraavassa esimerkki ansiopäivärahan määrästä (Taulukko 1.), jonka perusteena on 1000 euron vakiintunut palkka:

Taulukko 1. Esimerkki ansiopäivärahan laskemisesta.

palkka kuukaudessa: 1000e – tel-vähennys 4,28 % = 957e
päiväpalkka: 957,20: 21,5 = 44,52e
ansio-osa: (44,52–32,80) x 0,45= 5,27e
ansiopäivärahan määrä päivässä= 32,80+5,27 = <u>38,07e</u>

Jos henkilön kuukausipalkka on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, on ansiopäivärahan ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia ja korotetussa 35 prosenttia. Jos ansiopäivärahassa on lapsikorotus, on ansiopäivärahan määrä enintään 90 prosenttia ansiopäivärahan perusteena olevasta päiväpalkasta. Jos ansiopäivärahan saaja on ollut vähemmän kuin kolme vuotta työssä ennen työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamista, ansiopäiväraha maksetaan päivärahakauden enimmäisajan 100 viimeiseltä päivältä peruspäivärahan eli perusosan suuruisena. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.) Seuraavassa vielä esimerkkejä ansiopäivärahan suuruudesta eri tuloilla ilman lapsikorotuksia vuonna 2015 (Taulukko 2.):

Taulukko 2. Esimerkkejä ansiopäivärahan määrästä eri tuloilla vuonna 2015 (YTK ansioturvan ABC 2015, 15).

palkka/kk	palkka -4,28 %	päiväpalkka	ansiopäivärahan määrä päivässä	korotettu
1500e	1435,80e	66,78e	48,09e	52,51e
2000e	1914,40e	89,04e	58,11e	65,42e
2500e	2393,00e	111,30e	60,13e	78,33e

Työllistymistä edistävän palvelun ajalta voidaan maksaa korotettua ansiopäivärahaa ja sitä voidaan maksaa enintään 200 päivältä. Korotusosa on suuruudeltaan 58 prosenttia päivärahan perusteena olevan päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jotkin sosiaali-etuudet vaikuttavat ansiopäivärahan määrään vähentävästi tai voivat estää sen saamisen. Ansiopäivärahaa ei voi saada, jos on oikeu-

tettu esimerkiksi äitiys- isyys-, tai vanhempainrahaan. Päivärahaa vähentävät muun muassa opintotuki ja lasten kotihoidontuki. Puolison tulot ja niin sanotut etuoikeutetut sosiaalietuudet kuten toimeentulotuki, lapsilisä sekä asumistuki eivät vaikuta alentavasti päivärahan määrään. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Työttömyyskassan ansiopäiväraha on veronalainen etuus, jonka ennakonpidätyksessä voidaan käyttää palkkaa varten olevaa verokorttia, portaikkoverokorttia tai muutosverokorttia. Ansiopäivärahan verotus tapahtuu aina 20 prosentin suuruisena, jos vero suoritetaan palkkaverokortilla. Palkkaverokortin prosenttia korotetaan kahdella prosentilla silloin, kun maksetaan normaalia päivärahaa. Jos maksetaan korotettua ansio-osaa, veroprosenttia nostetaan neljällä prosentilla. Päivärahan saajan kannattaakin hankkia muutosverokortti, jolloin ennakonpidätys ansiopäivärahasta tehdään muutosverokortin prosentin mukaan. (YTK ansioturvan ABC 2015, 32-33.) Jos työttömyysaikana on palkkatuloja, on mahdollista saada niin sanottua soviteltua päivärahaa, josta kerron peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhteydessä.

3.3 Kelan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki

Kansaneläkelaitos on sosiaaliturvan keskeisin organisaatio, joka hoitaa sosiaalietuuksien maksua kansalaisille. Keskeisimmät kelan myöntämät etuudet ovat esimerkiksi opintotuki ja lapsilisä. (Tuori & Kotkas 2008, 57.) Työttömäksi jääneelle vastavalmistuneelle tärkeimmät Kelan toimeentuloturvan etuudet työttömyyden perusteella ja sen aikana ovat työmarkkinatuki ja peruspäiväraha.

Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat etuuksia, joilla tuetaan työttömäksi jääneen henkilön taloutta ja sijoittumista työmarkkinoille. Tukea voi saada jokainen 17–64-vuotias Suomessa asuva työtön työnhakija. Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisen ehdot ovat pääpiirteissään samat lukuun ottamatta sitä, että peruspäivärahan saamisen edellytyksenä on, kuten ansiopäivärahan saamisessakin, työssäoloehdon täyttyminen. Peruspäivärahaa voidaan maksaa 500 päivän enimmäismäärän ajan, jonka jälkeen työtön työnhakija on oikeutettu

työmarkkinatukeen. Peruspäivärahan määrään vaikuttavat mahdolliset ansiotulot ja eräät sosiaalietuudet esimerkiksi kotihoidontuki. Peruspäivärahaan eivät kuitenkaan vaikuta etuoikeutetut etuudet kuten yleinen asumistuki tai toimeentulotuki. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.) Seuraava taulukko (Taulukko 3.) havainnollistaa oikeutta saada perus- ja ansiopäivärahaa tai työmarkkinatukea sen mukaan onko työssäoloehto täytynyt vai ei.

Taulukko 3. Työttömyysajan toimeentulo (Mattila 2014, 137).

Työttömyysajan toimeentulo		
Työssäoloehto täyttyy		Työssäoloehto ei täyty tai päivärahaa maksettu enimmäisajalta
<u>Työttömyyskassan jäsen</u>	<u>Ei jäsen</u>	
Ansiopäiväraha	Peruspäiväraha	Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki on tarkoitettu ensisijaisesti niille, jotka ovat taloudellisen tuen tarpeessa ja tulevat ensi kertaa työmarkkinoille. Työmarkkinatuki on tarveharkintainen etuus eli sen laskemisessa otetaan huomioon tuen hakijan kaikki tulot kuten mahdolliset ansiotulot, pääomatulot ja jotkin sosiaalietuudet esimerkiksi isyys- tai äitiyspäiväraha. Tarveharkinnassa otetaan huomioon myös sellaiset tulot, jotka tuen hakija on saanut työttömyysaikansa ulkopuolella, mutta ne vaikuttavat hänen tulotasoonsa olennaisesti. Yhden hengen taloudessa työmarkkinatukea vähentävät sellaiset pääomatulot ja muut tulot, jotka ylittävät 311 euroa kuukaudessa. Tällöin täydestä työmarkkinatuesta vähennetään 75 prosenttia tulorajan ylittävistä tuloista. Perheellisellä työttömällä tuloraja on 1044 euroa kuukaudessa. Täydestä työmarkkinatuesta vähennetään 50 prosenttia tulorajan ylittävistä tuloista. Jokaista huollettavaa lasta kohden tulorajaa nostetaan 130 eurolla kuukaudessa. (Kela 2014.) Tarveharkinnassa ei oteta huomioon tiettyjä etuoikeutetuiksi määriteltyjä tuloja, joita ovat esimerkiksi, lapsilisä yleinen asumistuki tai toimeentulotuki. Tarveharkintaa ei myöskään oteta huomioon työllistymistä edistävän palvelun ajalta. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan perusosat ovat 32,80 euroa päivässä eli 705,20 euroa kuukaudessa ja niitä maksetaan 5 päivänä viikossa myös arkipyhät mukaan lukien. Tukiin voi saada lapsikorotuksen, jonka määrä kasvaa lasten lukumäärän mukaan. Työllistymistä edistävän palvelun ajalta etuuksiin tehdään 4,80 euron korotus, jota maksetaan enintään 200 työpäivän ajalta. (Kela 2015.) Työmarkkinatuen korotusosaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta on kuitenkin oikeus vain, jos työttömyyspäiviä on kertynyt vähintään 500 ennen palvelun aloittamista tai enintään 180 päivää sen jälkeen kun oikeus työttömyysetuuteen on loppunut enimmäisajan täyttymisen jälkeen. Sekä peruspäiväraha että työmarkkinatuki ovat molemmat veronalaista tuloa, joiden ennakonpidätys on 20 %. (Kela 2014.)

3.4 Soviteltu työttömyysetuus

Työttömyysetuutta on mahdollista saada myös sovitellusti tai vähennetysti. Soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeutettu esimerkiksi sellainen työnhakija, joka tekee vastoin tahtoaan osa-aikaista työtä tai on vastaanottanut työn, joka on kestoltaan enintään kaksi viikkoa. Soviteltua tai vähennettyä työttömyysetuutta voi saada myös tilanteissa, joihin liittyy lomautus, työtaistelutoimenpide tai riittämätön toimeentulon saaminen omasta yritystoiminnasta. Sovitellun työttömyysetuuden määrä perustuu etuuden saajan työtulojen määrään. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.) Työtulot sovitellaan työttömyysetuuden kanssa 4 viikon välein. Työttömyysetuutta on mahdollista sovitella myös kalenterikuukausittain, jos palkanmaksu tapahtuu kerran kuukaudessa. Ansiotuloiksi lasetaan esimerkiksi bruttotulot, palkkiot, luontoisedut ja verolliset kulukorvaukset. Sovittelujaksoja voidaan lyhentää ajanjaksolta, jolla etuuden saajalla on oikeus täyteen työttömyysetuuteen tai oikeutta etuuteen ei ole. Sovittelujaksot voidaan määrätä niin, että ne vastaavat osa-aikatyön palkanmaksujaksoja yli 4 viikkoa kestävässä osa-aikatyössä. (Kela 2014.) Jos työnhakijan työaika ylittää 80 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta tai työaikalaisissa tarkoitettussa säännöllisestä työajasta, oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen poistuu. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

Soviteltua työttömyysetuutta määriteltäessä sovittelujakson perusteella muutetaan sovittelujakson tulo laskennalliseksi tuloksi niin, että päiväpalkka kerrotaan luvulla 21,5. Päiväpalkka saadaan siis jakamalla työtulo työpäivien lukumäärällä. Sääntönä ansiotulojen osalta on se, että jokainen ansaittu euro vähentää etuuden määrää 0,5 euroa. Sovittelulle työttömyysetuudelle on suojaosa, jonka etuuden hakija saa ansaita rahapalkkana kuukaudessa ilman, että se vähentää työmarkkinatuen määrää. Suojaosa on tällä hetkellä 300 euroa kuukaudessa. (Kela 2014.) Seuraavassa esimerkki sovittelun päivärahan laskemisesta, esimerkissä henkilö on oikeutettu peruspäivärahaan.

Matti on hakenut soviteltua peruspäivärahaa 1.1.–31.1.2015 väliseltä ajanjaksolta. Matti on ansainnut tammikuun aikana 500 euroa. Matin täysimääräinen peruspäiväraha on 32,80 euroa päivässä. Sovittelujaksona käytetään peruspäivärahan hakujaksoa. Matin ansiotulosta otetaan huomioon peruspäivärahan sovittelussa vain suojaosan ylittävä tulon osa, joka on 200 euroa.

Matin soviteltu peruspäiväraha lasketaan siten, että suojaosan ylittävästä tulosta 50 prosenttia (100e) vähennetään täysimääräisestä peruspäivärahasta. Matin huomioitava työtulo muutetaan laskennalliseksi päivätuloksi jakamalla se luvulla 21,5 (100:21,5), päiväpalkka on siis 4,65 euroa. Kun Matin täysimääräisestä päiväkohtaisesta peruspäivärahasta vähennetään laskennallinen päivätulo (32,80-4,65e) saadaan sovittelun peruspäivärahan määräksi 28,15 euroa päivässä.

Matti voi saada siis soviteltua peruspäivärahaa kuukaudessa (21,5x28,15) 605,23 euroa. Matin kokonaistulot tammikuulta ovat yhteensä (605,23+500) 1105,23 euroa. Jos Matti olisi ollut tammikuun ajalta kokonaan työtön, olisivat hänen tulonsa olleet (21,5x32,80) 705,20 euroa.

Tämän esimerkin muodostamisen apuna olen käyttänyt YTK työttömyyskassan ansioturvaoppaan sovittelun ansiopäivärahan laskentaesimerkkiä.

3.5 Työttömyysturvan hakeminen

Ansiopäivärahaa haetaan kirjallisesti siltä työttömyyskassalta, jossa tuen hakija on jäsenenä. Työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa haetaan Kelalta. Ensimmä-

mäisen hakemuksen työttömyysetuudesta voi jättää 5 omavastuupäivän jälkeen. Omavastuupäiväksi katsotaan sellainen päivä, jolta henkilöllä olisi oikeus täyteen työttömyyspäivärahaan. Omavastuupäiviä kertyy vain silloin, kun työtön työnhakija on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.) Työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa koskevan hakemuksen voi jättää Kelan verkkosivujen asiointipalvelussa www.kela.fi tai vaihtoehtoisesti Kelan työttömyysetuushakemus lomakkeella, jonka voi postittaa mihin tahansa Kelan toimistoon. Työttömyyskassojen internet-sivuilla on usein e-asiointi, jonka kautta ansiopäiväraahahakemuksen voi jättää, ansiopäiväraahahakemuksen saa myös tarvittaessa TE-toimistosta. Hakemus työttömyysetuudesta tulee heti vireille, kun se on vastaanotettu. Työttömyysetuutta haetaan useimmiten jälkikäteen 4 viikon tai kuukauden pituiselta ajanjaksolta. Esimerkiksi hakemusta ei voi jättää 3.2 ja hakea etuutta 3.2–10.2 väliseltä ajanjaksolta. (Kela 2014.) Työttömyysturvaa ei voida myöntää takautuvasti ilman painavia syitä kolmea kuukautta pidempää ajanjaksoa ennen hakemuksen vireille tuloa. Kelassa hakemukset tulee käsitellä ilman aiheetonta viivästystä, ja päätös etuudesta on tehtävä viimeistään 30 päivää hakemuksen vireille tulon jälkeen. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.) Hakemuksen käsittelyä voivat joskus hidastaa Kelalla tai työttömyyskassalla olevat puutteelliset tiedot. Siksi on tärkeää, että etuuden hakija toimittaa kaikki tarvittavat dokumentit ja selvitykset, joita tuen saamiseksi on velvollisuus esittää, hyvissä ajoin. (Mattila 2014, 172.)

Työttömyysetuuden saamiseksi tulee esittää työtodistukset ja palkkatodistukset. Palkkatodistuksessa tulee olla tieto työsuhteen alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä tiedot palkkatuloista 26 viikolta eli vähintään työssäoloehdon täyttymiseen vaadittavalta ajalta. Jos tehty työ on ollut epäsäännöllistä tai kausiluontoista tiedot tulee esittää 12 kuukauden ajalta ennen työttömyyden alkamista. Jos työsuhde on ollut 12 kuukautta lyhyempi, tiedot tulee esittää koko työsuhteen ajalta. Palkkatodistuksessa on oltava tiedot myös lomarahasta, lomaltapaluurahan tai lomakorvauksen määrästä. Todistuksen tulee myös sisältää palkattomat poissaolopäivät sekä niiden syyt. (Valtioneuvoston asetus työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta 30.12.2002/1332.) Jos palkka-

todistuksen saaminen työnantajalta viivästyy kohtuuttomasti, Kela voi myöntää työttömyystukea etukäteen ennakkomaksuna tuen hakijan ilmoittamien tulojen perusteella. Omasta selvityksestä on tultava ilmi työsuhteen kesto, bruttopalkka, päivittäiset työtunnit ja työnantajan yhteystiedot. (Kela 2014.) Työttömyyskassan tai kelan on viimeistään 14 kalenteripäivän kuluessa tehtävä päätös etuudesta, kun sillä on tiedossaan kaikki tarvittavat tiedot etuuden myöntämiseksi. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290)

Ennen työttömyysetuuden myöntämistä Kela tai työttömyyskassa pyytää työ- ja elinkeinotoimistolta työvoimapolitiittisen lausunnon. Työvoimapolitiittinen lausunto pitää sisällään tiedon työttömän työnhakijan oikeudesta etuuteen. Työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa tarvittaessa esimerkiksi työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä tai työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavista etuuksista. Työvoimapolitiittinen lausunto tulee aina antaa työnhakijalle tiedoksi päätöksen antamisen yhteydessä, mutta asiakkaalla on oikeus saada lausunto myös työvoimaviranomaiselta. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290) Seuraavassa on kuvia vielä selkeyttämään työttömyysturvan hakemisen prosessia. (Kuva 2.)

Kuva 2. Työttömyysturvan hakeminen.

Työttömyysetuus maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa tuensaajan ilmoittamalle tilille, jonka on oltava Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista yksittäinen etuuserä voidaan maksaa muullakin tavalla, jos Kela tai työttömyyskassa hyväksyy syyn sille, miksi etuuden maksua tilille ei voida suorittaa. Työttömyysetuutta on mahdollisuus maksaa myös etukäteen enintään kahdelta kuukaudelta. Etukäteen maksettu työttömyysetuus vähennetään jälkikäteen maksettavasta työttömyysetuudesta.

3.6 Työttömyysturvan takaisinperintä ja muutoksenhaku

Työttömyysetuutta voidaan periä takaisin, jos sitä on maksettu liikaa. Päätös takaisinperinnästä tulee tehdä 5 vuoden kuluessa tuen maksupäivästä lähtien. Saatava vanhenee 5 vuoden kuluessa takaisinperintäpäätöksen antamisesta, jollei vanhenemisaikaa ole katkaistu. Saatavan vanhenemisajan katkaisemisen jälkeen 5 vuoden vanhenemisaika alkaa alusta. Työmarkkinatukea ja peruspäiväraha eivät ole ulosottokelpoisia saatavia. Takaisinperinnästä voidaan kuitenkin luopua, jos se voidaan katsoa kohtuuttomaksi ja takaisinperintää ei ole taroituksenmukaista jatkaa, kun otetaan huomioon perittävän taloudellinen tilanne. Perinnästä voidaan myös luopua, jos perittävän etuuden määrä on vähäinen, eikä tuen liika maksu johdu tuensaajan tai hänen edustajansa vilpillisyydestä. Työttömyysetuuden takaisinperittävä määrä on mahdollista kuitata jostain muista Kelan maksamasta etuudesta esimerkiksi asumistuesta. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290)

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen tyytymätön voi hakea asiaansa oikaisua. Jos kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa ei hyväksy kaikilta osin valituksessa esitettyjä vaatimuksia, eli ei oikaise päätöstä, asiasta on mahdollista tehdä valitus työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyysturvaa koskevilla asioilla. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön voi vielä hakea muutosta vakuutusosastoilta. Vakuutusosastoilta päätöksestä ei

voi kuitenkin enää valittaa. Valitus on tehtävä ja toimitettava asiaa käsittelevälle kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun päätös on saatu tiedoksi. Valittajan katsotaan saaneen päätöksen tiedokseen seitsemäntenä päivänä päätöksen postittamisesta hänen postiosoitteeseensa. Vakuutusosoikeus tai työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta voi painavista syistä tutkia valituksen, joka ei ole saapunut 30 päivän määräajassa. Muutoksenhausta huolimatta kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöstä on noudatettava, kunnes valitusasiassa on saatu lainvoimainen ratkaisu. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.)

4 MUUT SOSIAALIETUUDET

Työttömyysetuuden saaja voi olla oikeutettu yleiseen asumistukeen ja toimeentulotukeen tilanteessa, jossa hän saa ainoastaan työttömyysetuuden perusosaa vastaavan määrän. Asumistukeen ei liity työvoimapoliittisia velvoitteita, joten sitä voi saada Suomessa pysyvästi asuva ruokakunta, jolla on yleisen asumistuen tarve (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.). Jos työttömän työnhakijan tuloina ovat ainoastaan työttömyysetuuden perusosa sekä asumistuki, eikä hänellä ole muuta varallisuutta, on hän oikeutettu toimeentulotukeen. Toimeentulotuen perusosa on vuonna 2015 noin 485 euroa kuukaudessa. Toimeentulotuen saamisen ehtona on työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuminen työ- ja elinkeinotoimistoon.

4.1 Yleinen asumistuki

Asumistuen tarkoituksena on pienituloisten ruokakuntien asumismenojen tasoittaminen maksamalla osa kohtuullisista asumismenoista. Asumistukea voidaan maksaa lähes kaikkiin asumismuotoihin, kuten vuokra-, omistusoikeus- tai asumisoikeusasuntojen asumiskustannuksiin perheille, yksin asuville henkilöille tai yhteisöruokakunnille. Pääsääntöisesti ruokakunta voi saada vain yhtä asumisen tukimuotoa kerrallaan. (Mattila 2014, 275.) Samaan ruokakuntaan katsotaan kuuluvaksi samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt, ellei joku heistä hallitse jotain asunnon osaa esimerkiksi erillisellä vuokra- tai hallintasopimuksella. Samassa asunnossa asuvat avo- ja aviopuolisot katsotaan aina samaan ruokakuntaan kuuluviksi. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.)

Ruokakunnalla on oikeus saada yleistä asumistukea 80 prosenttia hyväksytyjen asumiskustannustensa määrästä, joista on vähennetty perusomavastuuosuus. Asumistuen perusomavastuuosuus on 40 prosentin suuruinen osuus asumistuen laskemisessa huomioon otettavista tuloista, joista on vähennetty

tulo, joka oikeuttaisi täysimääräiseen asumistukeen. Asumistuki lasketaan alla olevan kaavan mukaisesti (Kuva 3.):

$$\text{Yleinen asumistuki} = 0,8 \times (\text{kohtuulliset asumismenot} - \text{perusomavastuu})$$

Kuva 3. Yleisen asumistuen laskentakaava (Kela 2014).

Täysimääräiseen asumistukeen oikeuttaa yksinasuvalla henkilöllä 555 euron kuukausitulo. Jokaista aikuista kohden tuloon lisätään 92 euroa ja jokaista lasta kohden tuloon lisätään 205 euroa. Alle 10 euron perusomavastuuta ei oteta huomioon. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.)

Vuokralla asuvan henkilön hyväksyttäviksi asumismenoiksi katsotaan vuokra ja enintään 17 euron suuruinen osuus erikseen maksettavasta vesimaksusta sekä 38 euron suuruinen osuus lämmityskustannuksista. Jos taloudessa asuu enemmän kuin yksi henkilö, lämmityskustannuksista korvataan 13 euroa lisää henkilöä kohden. Omistusasunnossa hyväksytyiksi asumismenoiksi lasketaan asunnon hoito- ja rahoitusmenot. Osakeasunnon hoitomenoiksi hyväksytään vastike ja erikseen maksettavat lämmityskustannukset ja vesimaksut. Omistusasunnon rahoitusmenoina otetaan huomioon asunnon hankkimisesta ja perusparannuksesta aiheutuneiden lainojen koroista 73 prosenttia kuukaudelta. Asumisoikeusasunnon asumismenoiksi hyväksytään myös asumisoikeusoikeuden hankkimiseksi otetun lainan koroista 73 prosenttia. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.)

Ruokakunnan enimmäisasumismenot määräytyvät ruokakunnan henkilömäärän mukaan ja sen mukaan missä kuntaryhmässä asumistuen saaja asuu. Kunnat on jaettu neljään eri kuntaryhmään alla olevan taulukon mukaisesti. Taulukossa (Taulukko 4.) on kuntaryhmän perusteella määräytyvä asumistuessa huomioon otettavien enimmäisasumismenojen määrä ruokakunnan henkilömäärän perusteella kuukaudessa:

Taulukko 4. Enimmäisasumismenot kuntaryhmittäin (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938).

Ruokakunnan koko henkeä	I kuntaryhmä Helsinki	II kuntaryhmä Espoo, Kauniai- nen ja Vantaa	III kuntaryhmä 30 kuntaa esim. Turku, Jyväskylä, Oulu, Kuopio, Tampere	IV kuntaryhmä Muut kunnat
1	508	492	411	362
2	735	706	600	527
3	937	890	761	675
4	1095	1038	901	804

Omat ansiotulot vaikuttavat asumistuen määrään. Kuukausituloina otetaan huomioon ruokakunnan jatkuvat eli vähintään kolmen kuukauden ajalta maksettua tuloa tai vuosittain toistuvasti saadut bruttotulot. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon esimerkiksi perintöä, lahjaa tai satunnaisia myyntivoittoja. Kuukausituloksi voidaan arvioida vähintään työmarkkinatuen suuruinen tulo, jos ei pystytä osoittamaan, että henkilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia vastaavaan suuruista tuloa. Asumistukeen vähentävästi eivät kuitenkaan vaikuta etuoikeutetut tulot, kuten toimeentulotuki. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.) Seuraavassa on esimerkki (Taulukko 5.) Turussa yksin asuvan työttömän henkilön asumistuen määrästä. Tuloinaan hänellä on peruspäivärahan perusosa.

Taulukko 5. Esimerkkilaskelma yleisestä asumistuesta.

Hyväksytyt enimmäisasumismenot kuukaudessa: 411
Kuukausitulot: peruspäiväraha $21,5 \times 32,80 = 705,20$
Perusomavastuuosuus: $0,4 \times (705,20 - 555) = 60,08$
Yleisen asumistuen määrä kuukaudessa: $0,8 \times (411 - 60,08) = 280,74$

Asumistukea haetaan Kelalta ja sitä myönnetään takautuvasti. Asumistuen hakijan on ilmoitettava kaikki asumistuen määräytymisen kannalta oleelliset tiedot, kuten omat henkilötietonsa ja asumistukeen mahdollisesti vaikuttavat tulonsa sekä muiden ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden tiedot sekä tulot. Asumistuen saajalla on myös velvollisuus ilmoittaa esimerkiksi asumisolosuhteiden muutoksesta kuten muuttamisesta toiseen asuntoon tai ruokakunnan jäsenten lukumäärän muutoksesta. Kela voi ratkaista asumistukiasian Kelan käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos tuen hakija kieltäytyy tai ei toimita hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.)

Kansaneläkelaitoksen on käsiteltävä asumistukihakemus viimeistään 30 päivän päästä hakemuksen saapumisesta. Tuen hakija saa asiassa kirjallisen päätöksen ja tuki maksetaan kuukauden ensimmäisenä tai toisena arkipäivänä hakijan ilmoittamalle tilille. Aiheettomasti maksettu asumistuki peritään takaisin. (Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.) Asumistuen muutoksenhaku asioissa noudatetaan pääpiirteissään samaa menettelyä, mitä työttömyysturvan muutoksenhaussa.

4.2 Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaalihuoltoon kuuluva taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön tai perheen välttämätön toimeentulo. Toimeentulotuki liittyy useimmiten tilanteisiin, joissa henkilö tai perhe ei pysty hankkimaan riittävää toimeentuloa esimerkiksi työttömyyden takia. Jokainen, joka ei saa riittävää toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, ensisijaisien etuuksien avulla tai muulla tavoin, on oikeutettu toimeentulotukeen. Jokaisella on kuitenkin velvollisuus oman kykynsä mukaan huolehtia omasta ja perheensä toimeentulosta. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.)

Toimeentulotukea haetaan hakemuksella siitä kunnasta, jossa asuu tai oleskelee vakinaisesti. Toimeentulotukiasia on käsiteltävä ajassa, joka ei vaaranna asiakkaan oikeutta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Jos toimeentulotukiasia ei ole kiireellinen, toimeentulotukihakemuksen käsittelyaika on

enintään 7 arkipäivää. Jos hakemus on tehty ennakkoon, on toimeentulotuki maksettava asiakkaalle hakemusajankohdasta viimeistään seuraavan kuukauden ensimmäinen päivä, jos hakemuksen jättämisestä on kulunut aikaa vähintään seitsemän arkipäivää. Hakemuksen ollessa puutteellinen, on toimeentulotuesta huolehtivan kunnan toimielimen ilmoitettava hakemuksen täydentämisen tarpeesta yksilöidyllä ilmoituksella seitsemän arkipäivän kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut toimielimeen. Päätös toimeentulotuesta voidaan tehdä myös ilman lisäselvitystä, jos asiakas antaa tähän luvan tai ei toimita määräajassa tarpeellista lisäselvitystä. Asiakkaalle on järjestettävä mahdollisuus tавata sosiaaliohjaajaa tai sosiaalityöntekijää viimeistään 7 arkipäivän kuluessa pyynnöstä. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.)

Toimeentulotuen määrä rakentuu perusosasta ja sitä täydentävästä harkinnanvaraisuuteen perustuvasta osasta. Perustoimeentulotuen laskemisessa otetaan huomioon asiakkaan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä menot. Tuloista ja varoista vähennettyjen menojen jälkeen jäävä rahasumma määrittää toimeentulotuen perusosan tarpeen ja määrän. Perusosassa on huomioitu talouden menoina ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot. Toimeentulotukilaskelmassa otetaan lisäksi muina perusmenoina tarpeellisen suurina huomioon laissa yleisestä asumistuesta määritellyt asumiskustannukset, sähkökustannukset, vähäistä suuremmat julkisen terveydenhuollon terveydenhuoltomenot sekä kotivakuutusmaksut. Täydentävässä toimeentulotuksessa otetaan huomioon erityistarpeita, jotka ovat muun muassa lasten päivähoitomenot ja henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat menot, jotka edistävät itsenäistä selviytymistä. Tuloina otetaan huomioon ruokakunnan käytettävissä olevat tulot. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon esimerkiksi vähäisiksi katsottuja ansiotuloja ja avustuksia ja työttömyysturvan ylläpitokorvausta. Varoiksi katsotaan käytettävissä olevat varat siltä osin, kunhan niiden katsotaan olevan tarpeen asiakkaan jatkuvan toimeentulon turvaamiseksi. Varoina ei myöskään oteta huomioon vakinaista asuntoa eikä

tarpeellista asuinirtaimistoa sekä tarpeellisia työ- ja opiskeluvälineitä. Toimeentulotukiasiakkaan on mahdollisuus ansaita niin sanottua etuoikeutettua tuloa enintään 150 euroa kuukaudessa ilman, että se vähentää tuen perusosaa. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.)

Ennen toimeentulotuen hakemista on huolehdittava siitä, että ensisijaiset etuusasiat on laitettu vireille, esimerkiksi työmarkkinatuki- ja asumistukihakemus. Toimeentulotuen perusosan suuruus yksinasuvalla henkilöllä 1.1.2015 alkaen on 485,50 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajille maksetaan korotettua tukea, joka on määrältään 534,05 euroa kuukaudessa. (STM 2014.) Toimeentulotuki määrätään aina kuukaudelta, mutta sitä voidaan myös tarpeen vaatiessa maksaa kuukautta lyhyemmältä tai pidemmältä ajalta. Alapuolella on esimerkkilaskelma (Taulukko 6.) toimeentulotuen määräytymisestä tapauksessa, jossa yksinasuvalla henkilöllä on tuloina peruspäivärahan perusosa ja asumistuki.

Taulukko 6. Esimerkkilaskelma toimeentulotuesta.

Kuukausitulot: peruspäiväraha netto: 564,16 asumistuki: 280,74 tulot yhteensä: 844,90	Menot kuukaudessa: toimeentulotuen perusosa: 485,50 vuokra: 430 lämmitys: 20 vesi: 20 menot yhteensä: 955,50
alijäämä: 844,90–955,50= -110,60	
toimeentulotukea jää maksettavaksi 110,60 euroa	

Toimeentulotuen saamiseen täysimääräisenä liittyy ehtoja. Toimeentulotukea hakeva työtön 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoitaudu työttömäksi työnhakijaksi tai kieltäytyy ilman hyväksyttävää ja perusteltua syytä työvoimapolitiisesta toimenpiteestä tai hänelle tarjotusta työstä, joka turvaisi hänen toimeentulonsa, voidaan hänen tukensa perusosaa vähentää. Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia, mutta jos henkilö

toistuvasti kieltäytyy hänen työllistymistään edistävästä toimenpiteistä, voidaan perusosaa vähentää 40 prosenttia. Perusosan alentamisen yhteydessä tulee aina laatia suunnitelma asiakkaan kanssa yhdessä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa, miten asiakkaan itsenäistä asemaa tulisi edistää. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.)

Toimeentulotukea ei pääsääntöisesti saa periä takaisin. Määrätessään toimeentulotukea toimielin voi jo päättää, että tuki tai osa siitä tullaan perimään takaisin. Tukea voidaan periä takaisin esimerkiksi tilanteessa, jossa tuen saaja on tahallaan laiminlyönyt pitää huolta omasta elatuksestaan tai jos tuen saajalla on tuloja tai varoja, mutta ne eivät ole tuen myöntämishetkellä hänen käytettävissään tai määrättävissään. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä olen etsinyt vastausta kysymykseen: mitkä ovat ne palvelut ja toimeentuloturvan etuudet, joita vastavalmistunut voi työttömyysaikaan saada? Opinnoistaan valmistuneille ei ole tarjolla mitään erillisiä laissa säädeltyjä palveluja tai etuuksia. Työvoimapalvelujen tarjoaminen perustuukin työttömän työnhakijan yksilölliseen palveluntarpeeseen. Erotuksena muiden työttömien työnhakijoiden tilanteeseen on se, että vastavalmistuneeseen työttömään työnhakijaan sovelletaan nuorisotakuuta. Nuorisotakuu ei kuitenkaan tarkoita erillistä palvelukokonaisuutta, vaan sen määräämänä työhaun ja palvelujen tarjoamisen prosessia vauhditetaan. Työttömyysturvalaissa määriteltyjen etuuksien saamisen ehdot ovat kaikille samat. Jokaisen yksilöllinen tilanne ja esimerkiksi koulutus ja työhistoria määrittävät sen mihin etuuteen on oikeutettu ja mikä palvelu on hyödyllinen.

Tärkeintä työttömäksi jäädessä on tietää, miten työttömäksi työnhakijaksi voi ilmoittautua ja miten työhaun prosessi siitä etenee. Työttömänä työnhakijana on erityisen tärkeää tietää omat velvollisuutensa koskien työttömyysturvan saamisen ehtoja, jotta oikeutta etuuksiin ei menetetä. Hyvä on myös tietää millaisia työllistymistä edistäviä palveluja työ- ja elinkeinotoimisto voi asiakkailleen tarjota. Työttömyysturva ei ole työttömän työnhakijan talouden tukemisessa ainut tukimuoto. Työttömyysetuuden lisäksi on mahdollista saada yleistä asumistukea ja vielä toimeentulotukea. On tärkeää, että työtön työnhakija osaa hakea kaikkia niitä etuuksia, joihin hänellä on asemansa ja taloudellisen tilanteensa perusteella oikeus.

Opinnäytetyön tietoperusta on koottu pääasiallisesti lainsäädännöstä. Työttömyysturvalain ja lain julkisesta yritys- ja työvoimapalveluista jäsentely osoittautui haasteelliseksi, koska nämä kaksi lakia täydentävät toisiaan. Haasteelliseksi koin myös työttömyysturvan jäsentelyn ja sen esille tuomisen selkeästi ja havainnollistavasti. Työttömyysturvan etuudet perustuvat kaikki samoihin lähtökohtiin, joten niiden erottaminen toisistaan oli haasteellista.

LÄHTEET

Ely-keskus 2013. Työvoimakoulutus. Viitattu 11.1.2015 www.ely-keskus.fi > työ > työvoimakoulutus

IAET-työttömyyskassa 2014. Työttömyyskassojen rahoitus, ohjaus ja valvonta. Viitattu 1.9.2014 www.iaet.fi > tietoa kassasta.

Kela 2015. Peruspäivärahan hakeminen. Viitattu 2.1.2015 www.kela.fi > työttömät > peruspäiväraha > määrä > näin haet

Kela 2015. Peruspäivärahan määrä. Viitattu 2.1.2015 www.kela.fi > työttömät > peruspäiväraha > määrä

Kela 2014. Soviteltu päiväraha. Viitattu 30.12.2014 www.kela.fi > työttömät > peruspäiväraha > määrä > omat tulot vaikuttavat

Kela 2014. Tutkintotodistuksen esittäminen. Viitattu 13.10.2014. www.kela.fi > työttömät > tukea vastavalmistuneelle > ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistossa.

Koskinen, S. 2010. Toimeentuloturva. Viitattu 25.9.2014. Edilex 2010/22. <http://www.edilex.fi.ezproxy.turkuamk.fi/artikkelit/7321.pdf>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412

Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938

Mattila, Y. 2014. Toimeentuloturva. 3., uudistettu painos. Finanssi- ja vakuutuskustannus oy

Perustuslaki 11.6.1999/731

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Toimeentulotuen perusosien määrät 2015. Viitattu 6.12.2014 www.stm.fi > toimeentulo > toimeentulotuki

Te-palvelut 2014. Duuni-kortti. Viitattu 8.1.2015 www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > tukea työllistymiseen > Työllisty duuni-kortilla

Te-palvelut 2014. Sanssi-kortti. Viitattu 8.1.2015 www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > nuoret > töihin > työllisty nuorten sanssi-kortilla

Te-palvelut 2014. Työhönvalmennus. Viitattu 13.10.2014. www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > tukea työllistymiseen > työhönvalmentajan tuella työhön tai koulutukseen

Te-palvelut 2014. Työkokeilu. Viitattu 6.1.2015 www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > tukea työllistymiseen > Työkokeilulla takaisin työmarkkinoille.

Te-palvelut 2015. Työnhakijan työttömyysturva -esite. Viitattu 1.1.2015 http://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/esitteet/tyottomyysturva_esite.pdf

Te-palvelut 2014. Kiinni työelämään -esite. Viitattu 30.12.2014 http://te-palvelut.fi/te/fi/pdf/esitteet/tyonhakijan_yleisesite.pdf

Te-palvelut 2014. Työnhakuvalmennus. Viitattu 13.10.2014. www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > tukea työllistymiseen > työnhakuvalmennus.

Te-palvelut 2014. Uravalmennus. Viitattu 13.10.2014. www.te-palvelut.fi > työnhakijalle > tukea työllistymiseen > uravalmennuksella valmiuksia palata työmarkkinoille.

Tuori, K. & Kotkas, T. 2008. Sosiaalioikeus. 4., uudistettu painos. Helsinki: Wsoypro

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013. Viitattu 8.1.2013 http://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/nuorten_yhteiskuntatakuu_ohje.pdf

Työttömyyskassa.com. Merkittävimmät työttömyyskassat Suomessa. Viitattu 17.11.2014 www.tyottomyyskassa.com

Työttömyyskassalaki 24.8.1984/603

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290

Valtioneuvoston asetus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/1073

Valtioneuvoston asetus työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta 30.12.2002/1332

Yritysten kehittämisspalvelut 2015. Hyvät eväät eteenpäin -esite 2015. Viitattu 11.1.2015 <http://view.24mags.com/publication/TEM/bbc69bc65973f26db99b6a698115cfe8#/page=1>

YTK-työttömyyskassa 2015. Ansioturvan ABC -esite 2015. <https://ytk.fi/download.php?id=118>